॥ १६ ॥ तन्मात्रकृताधिकारइतिलिंगस्ययावन्मोक्षस्थायित्वमुक्तंतदाक्षिपति यःसंस्थितइति संस्थितोमृतः स्थूलदेहदाहेनैवलिंगदेहदाहःकुतोनभवतीत्यर्थः ॥ १७ ॥ स्वमवद्देहांतरप्राप्तौसत्यांनायंदोषः संभवतीत्याह हित्वासोसून्सुमवन्निष्टनित्वा सःसंस्थितःअसून्प्राणान्हित्वाधारयित्वागृहीत्वेत्यर्थः धात्रःक्त्राप्रत्ययेपरेदधातेर्हिरितिहिभावः तमुत्क्रामंतंप्राणोनूत्क्रामतिप्राणमनूत्क्रामंतंसर्वेप्राणाअनुत्क्रामंतीत्यसु सहितस्यैवलोकांतरप्राप्तिश्रुतेः निष्टनित्वाशब्दंकृत्वा सुमवत्स्वमवदन्यांयोनिंदेहंभजते हित्वात्यक्त्वादेहंस्थूलं ॥ १८ ॥ पुरोधायसुकृतंदुष्कृतंवेत्युक्तंतद्विभजते पुण्यांयोनिमिति आरोहे अन्यंनवतरं कल्याणतरंरूपंकुरुतेपित्र्यंवागांधर्वंवादैवंवाप्राजापत्यंवाब्राह्मंवेतिश्रुतेः पित्र्याद्यन्यतमांयोनिं अवरोहेतुरमणीयचरणाअभ्याशोहयत्तेरमणीयांयोनिंप्रपद्यंतेब्राह्मणयोनिंवाक्षत्रिययोनिंवेति पुण्यांयोनिंभजं ति एवंपापामपि पापकृतोनारकींयोनिंभुक्त्वाकपूयचरणाःकपूयांयोनिमापद्यंतेश्वयोनिंवासूकरयोनिंवाचांडालयोनिंवेतिश्रुतेःपापांयोनिंभजंति कीटाःपतंगाश्चभवंतिपापाःपापैकस्वभावाः अथैतयोः

घ्राणेनगंधंजिह्वयाथोरसंचत्वचास्पर्शंमनसावेदभावं॥ इत्यष्टकेहोपहितंहिविद्धिमहात्मनःप्राणभृतांशरीरे ॥ १६॥ अष्टकउवाच यःसंस्थितःपुरुषोदह्यतेवानिखन्यतेवापिनिकृष्यतेवा॥ अभावभूतःसविनाशमेत्यकेनात्मनाचेतयतेपरस्तात्॥ १७॥ ययातिरुवाच हित्वासोसून्सुमवन्निष्टनित्वापुरोधायसुकृतंदुष्कृतंवा॥ अन्यांयोनिंपवनाग्रानुसारीहित्वादेहंभजतेराजसिंह॥ १८॥ पुण्यांयोनिंपुण्यकृतोव्रजंतिपापांयोनिंपापकृतोव्रजंति॥ कीटाःपतंगाश्चभवंतिपापानमेविवक्षास्तिमहानुभाव ॥ १९ ॥ चतुष्पदाद्विपदाःषट्पदाश्चतथाभूतागर्भभूताभवंति ॥ आख्यातमेतन्निखिलेनसर्वंभूयस्तु किंपृच्छसिराजसिंह॥ २० ॥ अष्टकउवाच किंस्वित्कृत्वालभतेतातलोकान्मर्त्यःश्रेष्ठांस्तपसाविद्ययावा ॥ तन्मेपृष्टःशंससर्वंयथावच्छुभाँल्लोकान्ये नगच्छेत्क्रमेण ॥ २१ ॥ ययातिरुवाच तपश्चदानंचशमोदमश्चह्रीरार्जवंसर्वभूतानुकंपा ॥ स्वर्गस्यलोकस्यवदंतिसंतोद्वाराणिसप्तैवमहांतिपुंसां॥ नश्यंतिमानेनतमोऽभिभूताःपुंसःसदैवेतिवदंतिसंतः॥ २२॥

पथोर्नकतरेणचनतानीमानिक्षुद्राण्यसकृदावर्त्तीनिजायस्वम्रियस्वेत्येतत्तृतीयंस्थानमितिश्रुतेः कीटादियोनिंअसकृद्व्रजंति अतएवयोनिसंचारस्यदुःखबहुलत्वान्नमेविवक्षास्तिमहानुभावजायामेस्याद थप्रजायेयवित्तंमेस्यादथकर्मकुर्वीयेतिश्रूयमाणजायादिभारंवोढुमिच्छाममनास्ति किंतुभूमिंप्राप्यनैष्कर्म्यमेवसाधयिष्यामीतिभावः ॥ १९ ॥ २० ॥ एवंस्थूलात्सूक्ष्माच्चदेहाद्विवेचितस्यदेहिनस्तत्संबं धादुत्क्रांतिगत्यागतयोर्दर्शिताः आगतेश्वनमेविविक्षास्तीतितुच्छत्वंचोक्तं अतुच्छस्थानप्रापकमुपायंपृच्छति किंस्विदिति श्रेष्ठान्आवृत्तिशून्यान् तपसाकर्मणाविद्ययाउपास्त्यावा ॥ २१ ॥ उत्तरमाह सार्धेन तपश्चदानंचेति नश्यंतिमानेनतमोभिभूताःपुंसइति तपआदयःसप्तस्वर्गस्यद्वारभूताअपिपुंसःपुरुषस्यमानेनअहमेवश्रेष्ठःकर्त्तेत्यभिमानेननश्यंति यतस्तेतमोभिभूताःमानरूपेणतमसाऽभिभूताषं ढीकृताः ॥ २२ ॥

Digitized by Google